Nyhetsbrev nr: 8 2022

Båt- & Sjöfartsmuseet i Onsala

Vi vill tacka er för i år och önskar er en God Jul och ett Gott Nytt År.

Ett intensivt år för oss i styrelsen för Båt- och Sjöfartsmuseet i Onsala går snart till ända.
Under pandemin då vår utåtriktade verksamhet varit synnerligen begränsad kunde vi däremot koncentrera oss på att förbättra och förnya museets utställningar. Genom donationer och riktade nyförvärv har samlingarna kunnat utökas på ett målmedvetet och för framtida utställningar gynnsamt sätt.
Föreläsningsserierna har under hösten åter uppnått de publikuppslutningar som får oss i styrelsen att känna att vi är på rätt väg vad gäller val av ämnen för föredragen.
Museets uthyrningsverksamhet har under året överträffat alla våra förväntningar och kan närmast betraktas som ”all time high”.
Med generösa verksamhetsbidrag från såväl Kungsbacka kommun - Kultur & Fritid och Onsala Kofferdikapteners Förening har såväl den traditionsenliga Maritima dagen och årets sommarutställning kunnat produceras och uppskattats av det stora antalet besökare vi haft under året.
Stärkta av årets framgångar ser vi med tillförsikt 2023 närma sig.
Maritima dagen är som vanligt inplanerad till lördagen den 13 maj. Sommarutställningen kommer traditionsenligt att invigas tisdagen den 6 juni och kommer att presentera Nidingen ur olika perspektiv.
Som om inte detta skulle räcka för att tillfredsställa den kunskapstörstande allmänheten har vi redan planlagt och bokat vårens sex föredrag. Som vanligt omspännande ett antal intressanta ämnesområden med stark koppling till sjöfart.
Med dessa rader vill styrelsen framföra ett stort tack till alla våra medlemmar och övriga intressenter som följer oss på hemsidan, via nyhetsbrevet och/eller Facebook.
Vi önskar er alla en God Jul och ett Gott Nytt År och ser fram emot att träffa er nästa år.
Styrelsen

---

*Gösta Franséhn, medlem i vår förening har kommit ut med boken **En vrakares historia.** Boken finns att köpa på museet.*

Hans farfar och generationerna före honom var fiskare som gick ut i alla väder för att försörja sina familjer. Ett bitvis hårt liv på en kust som på många sätt var totalt annorlunda än i dag. Gösta Franséhn är tillbaka vid havet och har tagit upp fisket. Men det är ett hav som alltför många använder som soptipp och han insåg att något måste göras för att rädda kusten. Han startade Vrakat som en strandstädningsorganisation och nu har den blivit en förening med nära 200 medlemmar som städar stränderna från tonvis med plast, linor, dumpade redskap och djur som fallit offer för föroreningarna.
På webbplatsen Vrakat.se har han rapporterat om arbetet med att rensa kusten, men också skrivit personliga betraktelser om unika strandfynd, farfar hummerfiskaren och livet på västkusten. Det här är några av hans historier från bloggen, varvat med nyskrivet material och bakgrund till berättelserna.

Texten är hämtad från bokens baksida.

Vårens föredrag

23-feb	Ingvar Alnström	Klippan
02-mars	Svante Lysén	Kärringön
09-mars	Lennart Molander	Segling i Västindien
16-mars	C-M Stolt	Flykten till livet. Om den unge Evert Taube.
23-mars	Anders Källgård	Från Pitcairn till Hemsö
30-mars	Tobias Dahlin	Undervattensforograf

Du når oss enklast på vår mejladress
info@batmuseetonsala.se
Hemsida http://www.batmuseetonsala.se
Vi finns på Facebook
http://www.facebook.com/batmuseetonsala
Museet ligger i Onsala Kyrkby.
Adress: Hagards väg 1, 439 31 Onsala
Telefon: 0300-647 60

Här följer några berättelser om julfirande ombord

Dop, Lucia och jul ombord

December 1964 var för mig en händelse- och upplevelserik månad!
Den 7 december lämnade HMS Älvsnabben Abidjan på Elfenbenskusten och satte kurs mot Sydamerika. Den 8 december passerade vi ekvatorn och blev döpta av Kung Neptun, som kom ombord med sitt hov.

För att göra oss presentabla för kung Neptun och drottningen utsattes vi för en ganska o mild behandling av hovtjänarna.

Dopceremonien lär väl ingen av oss glömma! Den ”välsmakande” medicinen, kungababyns ”välsmakande” dekokter, barberarens verktyg, drottningens ”välsmakande” tår och den ”ömsinta” tvättningen och kallsupar i bassängen efter utståndet dop. Det tog någon dryg vecka innan man blev av med den gröna färgen i styrbords och den röda i babords öra! Lösningsmedel i öronen är förödande!

Dop, Lucia och jul ombord

December 1964 var för mig en händelse- och upplevelserik månad!
Den 7 december lämnade HMS Älvsnabben Abidjan på Elfenbenskusten och satte kurs mot Sydamerika. Den 8 december passerade vi ekvatorn och blev döpta av Kung Neptun, som kom ombord med sitt hov.

För att göra oss presentabla för kung Neptun och drottningen utsattes vi för en ganska o mild behandling av hovtjänarna.

Dopceremonien lär väl ingen av oss glömma! Den ”välsmakande” medicinen, kungababyns ”välsmakande” dekokter, barberarens verktyg, drottningens ”välsmakande” tår och den ”ömsinta” tvättningen och kallsupar i bassängen efter utståndet dop. Det tog någon dryg vecka innan man blev av med den gröna färgen i styrbords och den röda i babords öra! Lösningsmedel i öronen är förödande!

Någon dag före Julafton ankrade vi upp vid Ilha de Sao Sebastiao, en ö ost om Santos i Brasilien.

Vi var ordentligt förberedda med julmat hemifrån som tillsammans med granar förvarats i kylrummen ombord.

Kockarna fick en jobbig julafton då hela besättningen bjöds på julmiddag vid långbord placerade på halvdäck.

Efter maten vidtog utdelning av klappar från anhöriga, jullekar allmän förbrödring och diverse upptåg, som jag här inte går närmare in på. Men roligt hade vi!

Juldagen var det naturligtvis korum med hela besättningen. Alla verkade en aning trötta under fartygspastorns predikan!

Vi i fartygsorkestern hade under resan gått våra vakttörnar, men sluppit diverse sysselsättningar som rent skepp och rostknackning etc. Vårt uppdrag var att arrangera och lära in julens psalmer, hymner och sånger och vi hade ett utrymme bredvid linneförrådet i förpiken för övningar. Avundsjuka kamrater döpte detta specialuppdrag till ”Madrasskännedom”, men jag tror inte att deras bristande entusiasm under juldagens korum berodde på oss musikanter.

Vi fick senare möta utlandssvenskar när vi spelade i svenska kyrkan i Buenos Aires. Tårar av hemlängtan rann mellan bänkraderna, när vi spelade ”Gläns över sjö och strand” och ”O helga natt” och andra kända julhymner.

Efter att ha deltagit i korum, rodde vi iland, badade på stranden, beskådade de vackra omgivningarna (brasilianskor) tog en öl och pratade goja.

Henrik Sjöfararen

Kaskelot-dagboken

Under vinjetten ”Kring Kajutlampan” i Svensk Sjöfart Tidning publicerades för rätt länge sedan **Kalle Kummel** och **Kaskelot-dagboken.** Dagboken vidarebefordrar till kommande generationer sådant som de inte visste eller ens anade, innan detta märkliga dokument dök upp. Här några urklipp:

Kaskelot-dagboken är skriven av min far Heliogabalus Kummel, som var fullbefaren redan 1870. Innehållets sannfärdighet står utom tvivel, ty min far var en rättskaffens person och därtill troende när svår sjöhävning, lastförskjutning eller andra vidrigheter så påkallade. Redan som barn minns jag, hur han vid sällsynta hembesök alltid avslutade sina berättelser med uttrycket ”sanna mina ord”. Detta gjorde vi barn, ty far tålde - särskilt på morgonen - icke några motsägelser. Det var andra tider då, skall man minnas

Ordet fira jul är egentligen en sjöterm, som hänför sig till bruket att på julaftonen nedsänka den medförda julgranen i en därför avsedd fot på backer med hjälp av linor över förmastens klysblock. När sjömän sedan började komma hem till jul blev uttrycket allmänt vedertaget också i land, trots att ma egentligen icke firar någonting alls.

Ett bevis på att begreppet julfirande anammats även i våra trakter är detta fotografi infört i Kungsbacka-Posten 18 november förra året. Jubel och applåder bröt ut, när granen firades ner på plats på torget.

Henrik Sjöfararen

Julgrisen

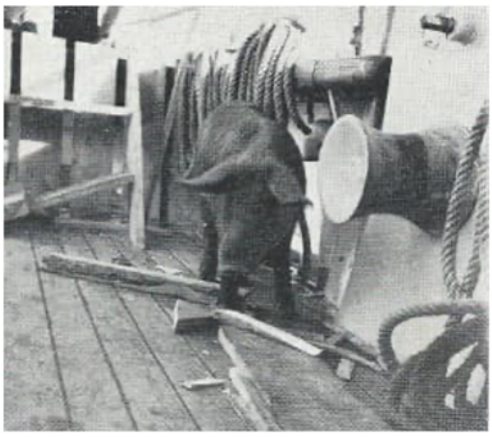
Förr i tiden, innan man hade kyl- och frysrum ombord, var möjligheterna att förvara färsk proviant begränsade eller närmast obefintliga.

I segelfartygen hade man ett ”kockefall”, ett nät med köttstycken, som hissades upp i masten och där köttet konserverades med hjälp av saltluften och gästande sjöfåglar. Kocken firade ned nätet, skar bort den grågröna patinan och där under fanns ett underbart välhängt och marinerat köttstycke!

Denna konserveringsmetod hade förstås sina begränsningar. På längre färder medförde man vanligen levande proviant som får, getter, grisar och höns.

Djuren följde med fartygen för att kunna slaktas och ätas längs vägen. Ibland lastade man även större kreatur som kor och hästar. Många av djuren blev tama, omhuldades av besättningen och fick skeppsnummer och namn. De blev skeppskamrater! Denna relation ställde till problem när djuren skulle slaktas.

Då djuren ofta utfordrades utanför byssan hade kocken en särskild relation till djuren. Jag har ombord hört många historier om kockar, som vägrat att ta djuren av daga.

Ibland tvingades man utlova belöning, ofta en flaska starkvara, för att få fram en skarprättare. Om Ni skulle hamna i denna situation, gör då inte som en ung styrman, som när julgrisen skulle slaktas lämnade ut belöningen i förskott! Efter inmundigandet av flaskan var bödeln inte i stånd att utföra sitt blodiga värv. Innan en ny skarprättare hann gå till verket, gick grisen över bord i hårt väder och överbrytande sjö. Det blev ingen julskinka det året, men för att skona grisen från lidande (den flyter ju länge), gjorde man några stagvändningar, föll av och sköt grisen med skepparens karbin.

Henrik Sjöfararen